

SE UPP - POLSTJÄRNAN VÄNTAR PÅ DIG!

Bilden intill visar så kallade stjärnspår. Det finns bara en stjärna som inte lämnar några spår på norra halvklotets stjärnhimmel, det är Polstjärnan. Den ser ut att stå stilla på himlen. Från norra halvklotet syns den varje natt, rakt i norr. Läs mer om vår nattliga vägvisare och hur du hittar den på stjärnhimlen.

Foto: Pixabay Fotomontage: Naturhistoriska riksmuseet

Alfa Ursae Minoris, Polstjärnan, ingår i stjärnbilden Lilla björnen och är den 48:e ljusstarkaste stjärnan på stjärnhimlen. Den befinner sig på ett avstånd av drygt 400 ljusår från jorden.

Den ser ut att vara en enda stjärna, men polstjärnan är i själva verket en multipelstjärna som består av åtminstone fem olika stjärnor, Polaris A, Ab, B, C och D. Huvudstjärnan heter Polaris A och är en gul superjätte, 5,4 gånger större än solen. Polaris B är synlig i mindre teleskop och upptäcktes år 1780. Avståndet mellan Polaris A och B är ungefär 2 400 gånger avståndet mellan jorden och solen. Första gången någon såg Polaris Ab var 2006 när Hubbleteleskopet fotograferade den. Att den existerar konstaterades redan 1929.

Polstjärnan befinner sig nästan i linje med jordaxelns förlängning. Det är därför det ser ut som att den står still på himlen medan alla andra stjärnor ser ut att rotera kring den. Eftersom den står still rakt ovanför Nordpolen är den väldigt pålitlig att navigera efter. Därför har den fått många namn genom historien, här är några av dem: Polaris, Kynosoura (gammalgrekiska), Arkadiens Stjärna, Nordstjärnan, Druvha (hindi), Stella Maris, Tou Mu (kinesiska), Veralder Nagli (fornnorska), Boahjenásti (nordsamiska), Mika Em Thi Ashi (omahaindianska) och Al Kiblah.

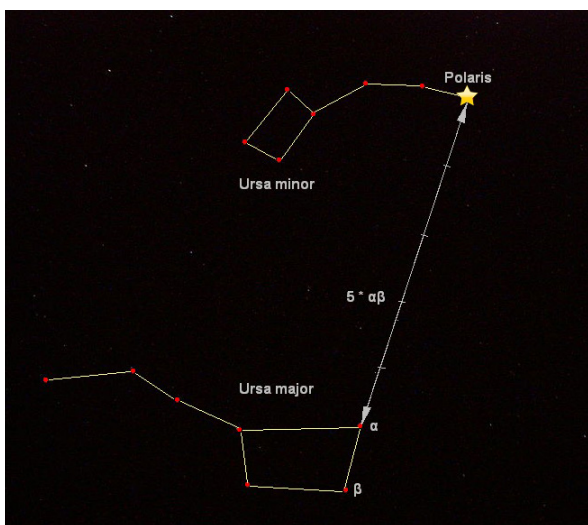

Bild: Bonč CC BY-SA 3.0 och Pixabay
Fotomontage: Naturhistoriska riksmuseet

För att hitta polstjärnan på himlen kan du leta upp det kända stjärnmönstret Karlavagnen. Karlavagnen är inte en officiell stjärnbild utan ett stjärnmönster, en så kallad asterism. Titta på de två stjärnorna längst fram i vagnen. Tänk dig att du drar en linje genom de två stjärnorna. Ta sedan avståndet mellan de två stjärnorna och följ den tänkta linjen fem avstånd uppåt. På bilden nedan ser du hur. Där hittar du polstjärnan! För att ta ut norr tänker du dig en lodrät linje från polstjärnan ner till horisonten. Där lodlinjen och horisonten möts är norr.